

Schaken op de basisschool

Werkboek 2, Les 7

De Gouden Regels (1)

Extra spullen

-

Voor de trainer

Lessen 5 tot en met 8 horen bij elkaar. In deze 4 lessen leren de kinderen hoe ze de eerste 8-10 zetten van een schaakpartij goed kunnen spelen. In Les 5 was de rokade aan de beurt. Les 6 behandelde het centrum. In lessen 7 en 8 behandelen we de Gouden Regels.

Na deze lessen ziet het begin van de partijen van deze kinderen er min of meer normaal uit. Geen 1.a2-a4 en daarna door Ta1-a3. Geen Ph3 of Pa3. Geen Pg1-f3-g5-h3 als eerste 3 zetten. Geen volle onderste rij na 8 zetten.

Naast het goed spelen van de opening, zijn deze lessen ook bedoeld om de kinderen duidelijk te maken wat **het belang is van activiteit: alle stukken moeten meedoen, en bij voorkeur kijken ze naar het centrum**. Deze 2 regels gelden niet alleen in de opening, maar zijn waardevol voor de hele partij. Ze moeten daarom een rode draad worden in de feedback van de trainer voor de rest van Werkboek 2.

Je kunt een vergelijking maken met een voetbalelftal. Laat je de spelers aan de kant op de reservebank zitten (de eerste rij van het schaakbord) of wil je dat ze allemaal in het veld staan en meedoen? Als ze allemaal meedoen heb je meer kans om een doelpunt te scoren.

Leerdoelen

- Inzicht in het belang van activiteit: alle stukken moeten meedoen en bij voorkeur kijken ze naar het centrum.
- Kennis van en inzicht in het belang van de 4 Gouden Regels voor het begin van de schaakpartij.

Oefeningen met de Gouden Regels staan in Werkboek 2 in de volgende lessen: 7, 8, P3 en P4.

Aandachtspunten feedback

- Kinderen zetten maar 1 pion in het centrum.
Meestal is het plaatsen van een 2^e pion in het centrum onveilig. Maar ook als die 2^e pion wel veilig staat, voelt het voor kinderen vaak niet prettig. Bijvoorbeeld omdat de Koning, tijdelijk, op de tocht staat. Stimuleer het zetten van een 2^e pion in het centrum als de tegenstander die mogelijkheid biedt (extra punt bij spel 49). Wijs erop dat de Koning door de rokade snel veilig in de hoek staat.
- Kinderen blijven stukken naar de zijkant ontwikkelen.
Maak de feedback zo concreet mogelijk. Bijvoorbeeld door voortdurend te vragen waar het stuk naar de meeste velden kijkt: op veld .. of op veld ..? Dus waar staat het stuk beter?
Geef voor het spelen van een schaakpartij het bezetten van het centrum expliciet als opdracht mee.
- De regels van de rokade zijn nog onvoldoende bekend. Door herhaling leren de kinderen de regels onthouden. Maar let in partijen steeds op een correcte toepassing van de regels.
- In de partij gebruiken kinderen de rokade niet.
Sommige kinderen zien het belang niet van een veilige Koning en een actieve Toren of ze denken

dat de Koning in het midden, met alle stukken eromheen, veiliger staat. De weerbarstige praktijk zal ze uiteindelijk op andere gedachten brengen.

Programma

0-3 Opening

3-15 Herhaling vorige week en instructie

Herhaal het belang van het centrum aan de hand van een aantal vragen aan de kinderen. Speel bijvoorbeeld *het begin van Spel 24: Veilig inplaatsen* op het demobord. Drie zetten voor wit en zwart is voldoende (zie ook Les 6, opdracht 2 in het Werkboek.)

V: Waar op het bord staat een stuk het beste?

A: In het midden.

V: Waarom?

A: Je hebt meer mogelijkheden als je in het midden van het bord staat. Een stuk kijkt dan naar de meeste velden. Je kijkt ook naar de helft van de tegenstander.

V: Wie weet een ander woord voor het midden van het bord?

Conclusie: Het centrum is belangrijk! Je stukken kunnen meer én ze kunnen heel makkelijk verschillende kanten uit! En als jou stukken naar heel veel velden kijken, is dat natuurlijk vervelend voor de tegenstander.

We gaan nu kijken naar het begin van de schaakpartij. We noemen dat de opening.

In het begin staan alle stukken nog aan de kant. Ze doen niet mee. Ze kijken nog niet naar het centrum. Ook staat de Koning nog in het midden. Dat is niet zo veilig.

Welke zetten zijn nu goed om de partij mee te beginnen?

Als je deze 4 regels gebruikt, gaat dat elke partij heel goed. Daarom noemen we ze de Gouden Regels.

Illustreer elke Gouden Regel met zetten op het demobord; alleen de witte stukken staan op het bord.

Schrijf de 4 regels op het bord.

Regel 1: Zet minstens een pion in het centrum.

1. e2-e4

V: Kunnen jullie uitleggen waarom dat goed is?

A: Als je pionnen in het centrum hebt, dan kun je makkelijker je stukken eruit spelen. Na e2-e4 kan bijvoorbeeld Lf1 eruit. Ook zorgen pionnen ervoor dat de tegenstander zijn stukken niet zo makkelijk actief kan maken.

Regel 2: Laat je Paarden en Lopers meedoen.

V: Waarom is dit een goede regel?

A: Je moet aanvallen om te winnen. Voetbal speel je met alle 11 spelers. Die laat je niet op de bank zitten; dan scoor je nooit een doelpunt. Zo ook met schaken: met stukken op de bank scoor je geen doelpunten = zet je geen mat.

V: Waarom zetten we eerst de Paarden en de Lopers en niet meteen de Dame?

A: Deze stukken kunnen er snel uit. De Torens zijn voorlopig ingesloten.

A: In haar eentje kan de Dame (hoe sterk ze ook is) niet zoveel. En als de Dame eenmaal op pad is, is ze ook kwetsbaar. Elke keer als ze wordt aangevallen, moet ze weer weg. Dat komt omdat ze zoveel waard is en je de Dame niet wilt verliezen.

A: Door eerste de Lopers en de Paarden te spelen, kun je ook heel snel rokeren.

Regel 3: Zorg dat je stukken naar het centrum kijken.

V: Wie ziet een goede zet voor wit?

A: Pg1-f3; Lf1-c4; Pb1-c3; Lc1-f4

Regel 4: Zet je Koning veilig.

De regel is niet: rokeren. Soms staat de Koning heel veilig in het midden. Doel is dat de Koning veilig staat, rokeren is het middel.

V: Hoe kun je dat snel doen?

A: Door de rokade (in Les 5 geleerd). Maar dan moet je wel eerst jouw Paard en Loper hebben gespeeld. Na de rokade staat de Koning veilig in het hoekje, achter zijn eigen pionnen. Ook de Toren kan nu makkelijk mee gaan doen.

15-30 Werkboek

Les 7, opdrachten 1 en 2.

Bij opdracht 1 moeten ze van de 3 aangegeven zetten de beste kiezen. Letten ze goed op de Gouden Regels, dan is dat niet moeilijk. Een spiekbriefje met de Gouden Regels staat naast de opdracht in de groene kolom.

Opdracht 2 toont 3 stellingen na circa 8 zetten. Ze moeten de stellingen beoordelen (voor wit én zwart) op de toepassing van de Gouden Regels. Naast de schaakstellingen staan de 4 Gouden Regels: per regel kunnen ze aanvinken of wit en zwart de regels goed hebben toegepast.

Daarna moeten ze van elke stelling zeggen wie beter staat; wit of zwart.

Doe de eerste stelling gezamenlijk. Wit heeft zich de Gouden Regels goed in de oren geknoopt. Zwart heeft de hele training geslapen 😊.

30-55 Partij spelen in combinatie met Spel 49: De Gouden Regels**Spel 49: De Gouden Regels**

<http://schakenopdebasisschool.nl/schaakspelletjes/spel-49-de-gouden-regels/>

Laat de kinderen een partij spelen. Na 8 zetten moeten ze de trainer erbij roepen. Samen bekijken jullie of beide spelers volgens de Gouden Regels hebben gespeeld.

Opdracht 2 van Les 8 bevat een scorekaart voor de Gouden Regels. Daarop kun je de punten aangeven die kinderen hebben verdiend met het toepassen van de Gouden Regels.

Let op: zowel wit als zwart doen zetten. Je moet wel op blijven letten op wat de tegenstander doet. Lc4 door wit is toch niet zo sterk als zwart een pion op d5 heeft staan.

Geef een half punt aftrek bij regel 1 als het kind een kans heeft gemist om 2 pionnen in het centrum te zetten.

Als de tijd het toelaat mogen ze de partij afmaken.

55-60 Samenvatting, opdrachten voor thuis, afsluiting**Gezamenlijk opruimen****Samenvatting****Oefeningen voor thuis (optioneel)**

- (Af)maken Les 7.
- Speel thuis een schaakpartij en let daarbij goed op de Gouden Regels.

Benadruk dat ze volgende week de map weer moeten meenemen.

Toelichting opdrachten werkboek

Opdracht 1

Bij opdracht 1 moeten ze van de 3 aangegeven zetten de beste kiezen. Letten ze goed op de Gouden Regels, dan is dat niet moeilijk. Een spiekbriefje met de Gouden Regels staat naast de opdracht in de groene kolom.

Opdracht 2

Opdracht 2 toont 3 stellingen na circa 8 zetten. De kinderen moeten de stellingen beoordelen (voor wit én zwart) op de toepassing van de Gouden Regels. Naast de schaakstellingen staan de 4 Gouden Regels: per regel kunnen ze aanvinken of wit en zwart de regels goed hebben toegepast.

Daarna moeten ze van elke stelling zeggen wie beter staat; wit of zwart.